

Libor Grmela:

Výrobní areály starší doby římské v Čechách. Studie na základě zpracování předstihového výzkumu z Roztok u Prahy, Pod hájem

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii
Praha 2008

Základem práce se stalo zpracování poměrně rozsáhlého nálezového souboru starší doby římské a vyhodnocení jeho vybraných aspektů se zřetelem na výrobní objekty a aktivity.

Po všeobecném úvodu, který charakterizuje zaměření práce a stručně se dotýká také dějin bádání o výrobních aktivitách doby římské a dosavadní klasifikace jejich nejstarších fází, následuje nejrozsáhlejší druhý oddíl věnovaný terénnímu výzkumu v Roztokách a popisu objektů a nálezů tvořících komponentu doby římské. Jeho hlavní částí je podrobný popis všech objektů z prostoru výzkumu, z movitých nálezů pak popis nejčastějšího druhu artefaktu, tj. keramických nádob jako prostředku k poznání chronologie osady, a také fragmentů mazanice, která souvisí s konstrukcí výrobních (případně i jiných) zařízení.

Popis nemovitých objektů výrobních i nevýrobních vychází z dostupné terénní dokumentace archeologického výzkumu, kterou autor předkládá ve velmi dobré technické úpravě se zvýrazněním detailů významných pro výklad pyrotechnologických procesů, pokud jde o objekty výrobní. Popis je zčásti formalizovaný, jak to předvádí tabulka 1, zahrnuje však také detailní popisy jednotlivých výplní, deponování artefaktů a intruzí. Za cennou považují diskusi a interpretaci postdepozičních procesů na lokalitě na konkrétních příkladech jednotlivých výplní a vrstev. Při deskripci keramiky autor nepoužívá formalizovaného systému popisu, což vysvětluje potřebou širší znalosti keramiky než jakou umožnil studovaný soubor. Některé kategorie údajů jsou definovány (keramické těsto, velikostní skupiny atd.), u jiných se autor spoléhá na detailní slovní popis a na dokumentaci; přehlednosti by napomohla např. tabulka tvarů nádob. Nejasná je kategorie atypických jedinců bez bližšího popisu, kam jsou řazeny i drsně zlomky; typy drsnění však mají dosti vysokou diagnostickou hodnotu ve smyslu kulturním i chronologickém. Orientaci v souboru a další práci s ním by napomohl databázový zápis, který by se ovšem neobešel bez určité formalizace. Kresebná dokumentace velmi dobré kvality je doplněna barevnou fotografií keramických zlomků nesoucích výzdobu či charakteristickou úpravu povrchu (úprava povrchu drsněním je nepřesně označována jako výzdoba). Fotografie ukazují některé vlastnosti keramiky, jejich kvalita je však nutně kolísavá a v řadě případů (zejména výzdoby) by patrně více vyhovovala kresba, popř. oba způsoby zobrazení zároveň. Nestandardní je kombinovaná číselná a alfabetská evidence zobrazených nemovitých i movitých předmětů na tabulkách, kde každý odkaz na vyobrazení konkrétního předmětu musí mít tři úrovně identifikace.

V další části 2. oddílu jsou nemovité objekty výstižně charakterizovány podle formálních znaků, které umožňují jejich rozdělení na typy sídlištní a na několik skupin objektů výrobních. Kapitola zabývající se rozbořem keramiky ozřejmuje kritéria jejího popisu (tuto část bychom očekávali spíše před vlastní popisnou částí v rámci tohoto oddílu), a věnuje se také pojmu a významu keramické intruze ve výplni objektů. Autor správně upozorňuje na nejednoznačné postavení laténské keramiky v souborech nejstaršího horizontu doby římské. „Germánská“ keramika doby římské (autor si je vědom paradoxů používání tohoto etnického

a historického termínu, který se však v české archeologické terminologii dnes stále více ujímá; tady jen upozorňuji, že termín *keramika doby římské* není logicky nesrovnatelný s termínem *laténská keramika*, jak autor uvádí, protože označení *laténský* není jen pojem kulturní, ale i chronologický) je probrána velmi stručně a to platí i o její chronologii. Lze souhlasit s autorovým datováním nálezového souboru do období Ř A a B1 s možným přesahem do B2. Je skutečností, že chronologie sídlištní keramiky doby římské v Čechách nebyla dosud dostatečně vypracována a zajisté ji nebylo možné řešit v práci daného zaměření. Rozbor mazanice vychází z formalizovaného popisu a autor demonstruje význam jejího dobrého poznání pro interpretaci konstrukce pyrotechnologických objektů.

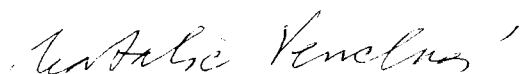
Třetí kapitola se obsírněji zabývá výrobními aktivitami na lokalitě na pozadí specializované výroby doby římské. Vzhledem k typům výrobních objektů zachycených na zkoumané lokalitě je v centru pozornosti zejména hutnictví železa, výroba keramiky a výroba vápna, v posledním případě i se soupisem českých lokalit. Autor pojednává jednotlivé technologické postupy, zjištěné typy příslušných pecí a jejich rozšíření. Pokud je to možné, srovnává typy objektů a další aspekty výroby v barbariku se situací v provinciích. Provinciální výrobní aktivity představují ovšem samy o sobě obsáhlé téma, vhodné pro samostatné zpracování na jiném místě. Autor projevuje dobré technologické poznání jednotlivých výrobních postupů, které mu umožňuje interpretaci archeologických výrobních reliktiů, i základní obeznámenost s teoretickými stránkami výrobní problematiky, jakkoli stručně je pojednává.

V závěrečné části lze vyzdvihnout autorovy postřehy k funkci výrobních objektů z Roztok ve srovnání s nálezy z jiných lokalit. Zjištěné typové varianty hrnčířských pecí nemusí souviset s místními pokusnými aktivitami, jak autor naznačuje, ale mohou odrážet i změny časové, v nálezovém fondu sotva rozpoznatelné. Pochybnost o funkci pece, která by připouštěla výklad zařízení na výrobu vápna, je zcela na místě. Porozumění terénní situaci a archeologických postupů při odkrývání výrobních objektů přivedlo autora k užitečným poznámkám o vhodných postupech při získávání primárních informací k danému tématu.

Diplomová práce prokazuje, že autor dokázal skloubit archeologické zpracování nálezového souboru s teoretickým studiem výrobních aktivit. Projevil schopnost kritického vyhodnocení terénních situací a provedl důkladnou práci s keramickým souborem. Studium výrobních reliktiů vedlo k pochopení technologických i organizačních aspektů vybraných výrobních odvětví. Práce představuje dobrý základ jednak pro další bádání o sídlištních areálech a aktivitách, jednak pro praktický i teoretický výzkum výroby jako podkladu ke studiu hospodářství doby římské.

Diplomovou práci L. Grmely proto doporučuji k obhajobě.

V Praze 11.9.2008

PhDr. Natalie Venclová, DrSc.
vedoucí práce